

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาละยองเขต 2

**School Administration Strategies for Developing Moral Principle and
Ethics Of Primary Students under the Rayong Primary
Educational Service Area Office 2**

ปนัดดา จันทูย,

สุพรรณิ สมานญาติ และ พิชิต ฤทธิ์จรูญ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Panudda Chuntuy,

Supannee Smarnyat and Pichit Ritcharoon

Sripatum University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: panudda.ff@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา (2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา (3) เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้คือผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 72 คน จาก 87 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิด และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม

สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินความต้องการจำเป็น โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.080 และ 3) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา มี 7 กลยุทธ์ คือ (1) ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (2) ผลักดันผู้บริหาร ครู และบุคลากรสู่ต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม (3) ส่งเสริมการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน (4) บริหารจัดการและพัฒนาการ

เรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (5) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิถีชีวิตในชุมชน ให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ (6) ขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม เชื่อมโยงภาคี เครือข่าย สังคม และบวร (7) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยองเขต 2

Abstracts

The objectives of this study are 1) study current conditions and desirable conditions of school administration for developing moral principle and ethics of primary students 2) study requirements of school administration for developing moral principle and ethics of primary students 3) develop strategy for school administration strategies for developing moral principle and ethics of primary students This research employed a mixed method approach. Data was collected from 72 primary schools' administrators in 87 schools under the rayong primary educational service area office 2 by means of questionnaires, workshop, brainstorming and Group discussions. The data was analyzed using descriptive statistics, frequencies, percentages, mean values, and standard deviations. Priority needs were analyzed using the modified priority needs index (PNI_{modified})

The results of the study are concluded as the following: 1) The study of current conditions and desirable conditions is high and highest. 2) The study of average PNI_{modified} value of school administration for developing moral principle and ethics of primary students under the rayong primary educational service area office 2 for school management (= 0.080) and 3) School administration strategies for developing moral principle and ethics of primary students under the rayong primary educational service area office 2 include 7 strategies ; (1) Encourage developing moral principle and ethics curriculum, (2) Further school administrator teacher and personnel to be a model of morality and ethics, (3) Encourage integration moral principle and ethics in teaching and learning, (4) Administration and develop learning according to philosophy of the sufficiency economy, (5) Encourage learners' develop activities according to the community's way to be able to apply in students' daily life. (6) Further participatory process Connecting network partners society, and Bowon. (7) Encourage providing a school environment that is conducive to student learning.

Keywords: Strategies; Developing Moral Principle and Ethics; Primary Students under the Rayong Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 71 กำหนดให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนากิจการเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็งตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนากิจการกีฬาให้ไปสู่ความเป็นเลิศ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560) เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางสังคมสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 54) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มีเป้าหมายด้านคุณภาพการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีการแสดงออกด้านคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้น 100 % จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในมิติด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับสังคมไทย ภูมิภาคอาเซียน และสังคมโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 39) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ/สติปัญญา/มีความรู้คู่คุณธรรม/มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข ผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานที่จะให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนนั้น เป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นองค์กรสำคัญที่ต้องให้การเรียนรู้และสร้างให้เด็กมีคุณธรรมพื้นฐาน โรงเรียนจะส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐานให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้นั้นต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร ผู้บริหารครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม/สถานที่ (นิทรา ฉันทะ, 2559 : 174 : 105) Berkowitz (2005 : 283) ได้กล่าวว่า แนวทางการอบรมสั่งสอนเป็นวิธีการกำหนดคุณธรรมที่พึงประสงค์ของกลุ่มหรือสังคม แล้วจึงดำเนินการอบรมสั่งสอน รวมถึงการจัดให้มีการปฏิบัติตามคุณธรรมนั้นจนเกิดเป็นนิสัย จนแปรเปลี่ยนเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนและการดำเนินชีวิต

การจัดการศึกษาและการให้ความรู้ แก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยจะต้องมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม เพราะความรู้ และวิทยาการทั้งปวงไม่ช่วยให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ได้ แต่การพัฒนาด้านที่สำคัญที่สุด คือ การปลูกฝัง ให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะคุณธรรม จริยธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม เป็นการทำให้หน้าที่เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ จากรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษา ทั้ง 6 ภูมิภาค มีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และภูมิภาคที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก คือ ภาคเหนือ รองลงมา คือ ภาคใต้ และ ภาคกลาง ตามลำดับ สำหรับภูมิภาคที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ภาคตะวันออก (กลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2559 : 38) ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในพบว่า ประชากรในจังหวัดระยอง และประชากรแฝงและชาวต่างชาติ มีการเคลื่อนย้ายสูงตลอดปีการศึกษา ส่งผลกระทบต่อ การจัดการศึกษา /การจัดการเรียนรู้/ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุมชนโดยรอบสถานศึกษาส่วนหนึ่ง มีสภาพเสื่อมโทรมเป็นแหล่งอบายมุข ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ สภาพครอบครัวของประชาชนในจังหวัดระยองมีแนวโน้ม เป็นสังคมเดี่ยวมากขึ้น ผู้ปกครองประกอบอาชีพเป็นช่วงเวลา (ทำงานเป็นกะ) ทำให้ ไม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ที่ต้องดูแล ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน (ติดเกมส์/ไม่ทำการบ้าน/ใช้เทคโนโลยีที่ฟุ่มเฟือย ฯลฯ) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ : ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการกระทำมีคุณธรรมจริยธรรมและน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง, 2560 : 301) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 กำหนดเป้าหมายคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มุ่งมั่นสร้างสรรค์ประสิทธิผลคุณภาพผู้เรียน “4Gดี” คือ ซึ่งเป้าหมายแรกคือ มุ่งเน้นให้เป็นเด็กดี (Good Student) หมายถึง นักเรียนที่มี คุณลักษณะคนดี มีคุณธรรม ค่านิยมต่างๆเพื่อจรรโลงสังคมไทยให้อยู่เย็นเป็นสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2, 2563 : ออนไลน์) แต่ก็ยังมิได้ปรากฏกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาจึงทำให้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมาย

จากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยคาดหวังว่าเมื่อได้กลยุทธ์การบริหารที่มีประสิทธิภาพแล้วจะทำให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 ไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมซึ่งผลที่ได้ย่อมมีประสิทธิภาพ เป็นจุดเริ่มต้นที่จะขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้สังคมอุดมไป

ด้วยความดีงามอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสังคมสู่ความยั่งยืนของประเทศต่อไป ทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็น
สารสนเทศในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของผู้
ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้คือผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 89 คน จาก 87 โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้
ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน
จากนั้น สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิด
และ การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย
ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม และ
วิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี $PNI_{modified}$ โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2

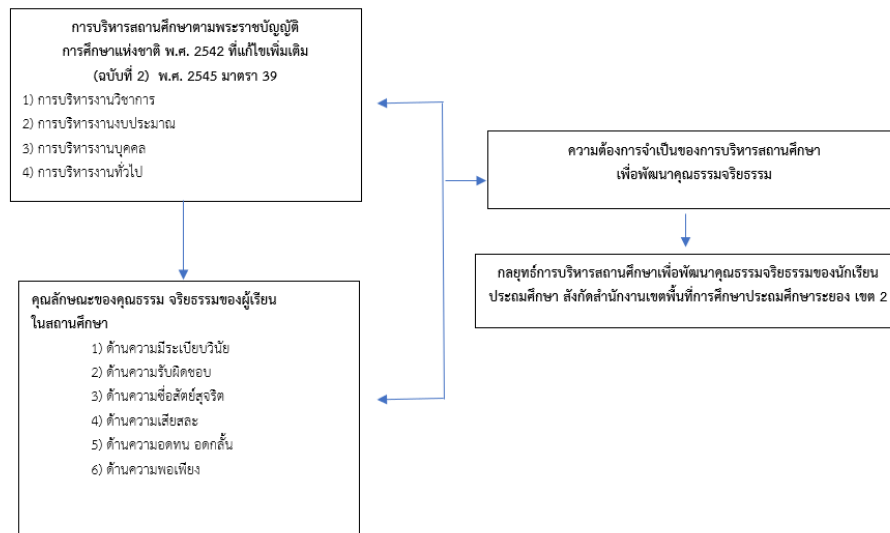
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นและนำข้อมูลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT
เพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม และประเมินสถานการณ์ขององค์กรโดยจับคู่รายการ
TOWS Matrix โดย การประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกแบบเจาะจง คือเป็นผู้บริหาร
โรงเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรม จำนวน 8 คน

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนากลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต กำหนดร่างกลยุทธ์การบริหาร สถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดย การระดมความคิด กับนักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญและ/หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารที่มีความโดดเด่นด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 12 คน และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไป ได้และความมีประโยชน์ของร่างกลยุทธ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 ได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

1. กรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้แนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการ บริหาร 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป
2. กรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้วิจัยศึกษาจากการวิเคราะห์ บรรณกรรม และสังเคราะห์แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
3. คุณลักษณะของคุณธรรม จริยธรรมตามสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ (2561) ซึ่งได้กำหนดคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง สรุปรออกมาเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีระเบียบวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านความอดทน อดกลั้น และ 6) ด้านความพอเพียง

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.189$, S.D. = 0.725) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้านมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก โดยการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.237$, S.D. = 0.70) รองลงมา การบริหารงานบุคคลคือ ($\bar{X} = 4.258$, S.D. = 0.707) และการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.159$, S.D. = 0.724) และการบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.151$, S.D. = 0.708) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.523$, S.D. = 0.626) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้านมีสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.550$, S.D. = 0.644) รองลงมา คือ การบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.542$, S.D. = 0.592) การบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.503$, S.D. = 0.603) และ การบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.497$, S.D. = 0.664) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยองเขต 2

2.1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงาน 4 ฝ่ายของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เพื่อนำผลไปวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม และประเมินสถานการณ์ขององค์กรโดยจับคู่รายการ TOWS Matrix โดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.080 ($PNI_{modified} = 0.080$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น สูงที่สุด คือ การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ($PNI_{modified} = 0.083$) รองลงมา คือมีการบริหารงานบุคคล ($PNI_{modified} = 0.081$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือการบริหารวิชาการ($PNI_{modified} = 0.072$)

2.1.2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอนของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.069 ($PNI_{modified} = 0.069$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ มีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.085$) รองลงมา คือ มีการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ ($PNI_{modified} = 0.074$) และมีการประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.064$) ตามลำดับ ส่วนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและความพอเพียง และมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified} = 0.060$)

2.1.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการวัดและประเมินผลของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.075 ($PNI_{modified} = 0.075$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.081$) รองลงมา คือ มีการนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้/การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.075$) และมีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ($PNI_{modified} = 0.071$)

2.1.4 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานงบประมาณในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณา

จากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.083 ($PNI_{\text{modified}} = 0.083$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.084$) รองลงมา คือ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.081$)

2.1.5 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานบุคคลในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.081 ($PNI_{\text{modified}} = 0.081$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ มีการวางแผนการพัฒนาและการประเมินบุคลากรเพื่อพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.085$) รองลงมา คือ มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.076$)

2.1.6 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.090 ($PNI_{\text{modified}} = 0.090$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.106$) รองลงมา ด้านความเสียสละ ($PNI_{\text{modified}} = 0.099$) และด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความพอเพียง ($PNI_{\text{modified}} = 0.087$) ตามลำดับ

2.1.7 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารด้านวัสดุและกายภาพในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมและรายข้อ พิจารณาจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นตามลำดับพบว่า โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.076 ($PNI_{\text{modified}} = 0.076$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด มีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรด้านวัสดุและกายภาพเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.084$) รองลงมา มีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรด้านวัสดุและกายภาพเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.069$)

3. ผลการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ ประเมินและตรวจสอบกลยุทธ์ ได้กำหนด “กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2” ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ 22 มาตรการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 3 มาตรการ ดังนี้ 1) พัฒนาหลักสูตรบูรณาการด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริตในทุกรายวิชา 2) ขับเคลื่อนกระบวนการ การวัดผลประเมินผล การใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาระบบการนิเทศติดตามประเมินผล

กลยุทธ์ที่ 2 ผลักดันผู้บริหาร ครู และบุคลากรสู่ต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 4 มาตรการ ดังนี้ 1) ขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรม 2) ส่งเสริมการวิเคราะห์ห้องกรในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และกำหนดคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโรงเรียน มอบหมายภารกิจ และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนให้ชัดเจน 3) ส่งเสริมและยกย่องและเชิดชูครูและบุคลากรที่ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเสียสละ 4) สนับสนุนการพัฒนาตนเองในด้านองค์ความรู้/นวัตกรรมและการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 มาตรการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active learning) โดยบูรณาการด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต ในทุกรายวิชา 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรโดยสอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต 3) ส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต 4) พัฒนาระบบนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริตให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 บริหารจัดการและพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 2 มาตรการ ดังนี้ 1) บริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วม 2) ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การมีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิถีชีวิตในชุมชนให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย 4 มาตรการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต ให้กับนักเรียน 2) ส่งเสริมจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารียุวกาชาดเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและความอดทน อดกลั่น 3) ส่งเสริมกิจกรรมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั่น ความมี

ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต 4) ส่งเสริมการจัดทำนวัตกรรมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิถีชีวิตในชุมชนให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

กลยุทธ์ที่ 6 ขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม เชื่อมโยงภาคีเครือข่าย สังคม และบวร ประกอบด้วย 3 มาตรการ ดังนี้ 1) สร้างเป้าหมายร่วมกันในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของของนักเรียน ภาคีเครือข่ายผู้แทนชุมชน/ผู้มีความสำคัญในชุมชน ผู้แทนศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ปกครอง 2) ส่งเสริมบทบาทของนักเรียนในการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั้น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริต 3) สนับสนุนภาคีเครือข่ายและสังคมให้มีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของของนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย 2 มาตรการ ดังนี้ 1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสร้าง พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน 2) พัฒนาระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 ทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะเป้าหมายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 มุ่งมั่นสร้างสรรค์ประสิทธิผลคุณภาพผู้เรียนได้ตามเป้าหมายคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ “4Gดี” ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นเด็กดี (GoodStudent) มีคุณลักษณะคนดี คุณธรรม ค่านิยมต่างๆ เพื่อจรรโลงสังคมไทยให้อยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส (อุ้ยวงศ์) (2563 : 69) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ได้ให้ความเห็นว่าคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักของความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบ แบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม มุ่งกระทำดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม มีความเกี่ยวข้องกัน คือคุณธรรมจะอยู่ภายในจิตใจของบุคคลที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมซึ่งจะเป็นลักษณะในทางที่ดี ที่ถูกต้อง เหมาะสมของบุคคล ส่วน

จริยธรรม เป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพื่อสะท้อนความมีคุณธรรมที่ดีของบุคคล โดยที่จริยธรรมมีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรม เพราะศีลธรรมเป็นข้อห้ามมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดีไม่งามไม่ถูกต้อง บุคคลที่มีคุณธรรม คือบุคคลที่ประพฤติอยู่ในหลักธรรม ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม เป็นพฤติกรรมการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ที่ดีงามของมนุษย์เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม ทุกคนในสังคมพึงพอใจและปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม สอดคล้องกับไพศาล มั่นอก (2557 : 105) ที่พบว่าสภาพคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม ก่อนดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า นักเรียนในโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมมีคุณธรรมจริยธรรม 4 ด้านโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีความเพียร 2) การมีความขยันอดทน 3) การมีสติปัญญา และ 4) การมีความซื่อสัตย์สุจริต สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับอ้อจาง ชุมสาย ณ อยุธยา (2553 : 60) ได้ให้ความเห็นว่าสถานศึกษาต้องเป็นแหล่งบ่มเพาะความดีงามให้แก่เด็กตั้งแต่ประถมศึกษา ให้เห็นคุณค่าของความดีงามมากกว่าความเก่ง โดยการปลูกฝังจิตสำนึกและอบรมให้ความรู้ทั้งด้านการศึกษาและคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก ซึ่งเน้นความสำคัญ ของการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ กาย วาจา ใจ ที่ดีงามของมนุษย์เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม ทุกคนในสังคมพึงพอใจและปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม สถานศึกษามีความต้องการในด้านการพัฒนาด้วยสอดคล้องกับเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส (อุยวงค์) (2563 : 69) ที่ได้ให้ความเห็นว่า สถานศึกษามีความต้องการในด้านการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านการพัฒนาด้วยการใช้แบบอย่างที่ดี การพัฒนาด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยการพัฒนากิจการสาธารณะพัฒนานิยพัฒนาความรับผิดชอบ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยไปพร้อมๆ กับเนื้อหาวิชาอื่น กำหนดรูปแบบการสอนด้วยวิธีต่างๆ หลายวิธี เช่น กรณีตัวอย่างการใช้ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน เป็นต้น มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านวินัยในการจัดการเรียนการสอน

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เพื่อนำข้อมูลไปประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยเทคนิค SWOT เพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม และประเมินสถานการณ์ขององค์กรโดยจับคู่รายการ TOWS Matrix พบว่าการบริหาร 4 ด้าน โดยภาพรวม $PNI_{modified} = 0.080$ สอดคล้องกับ ประภาพร จันทศรี (2559 : 183) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($PNI_{modified} = 0.463$) ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ความพอเพียงมีค่าเฉลี่ยความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($PNI_{modified} = 0.498$) สอดคล้องกับเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส (อัยวงศ์) (2563) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 พบว่า โดยรวม $PNI_{modified} = 0.32$ ด้านที่มี $PNI_{modified}$ สูงสุดคือ การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม $PNI_{modified} = 0.34$ การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน $PNI_{modified} = 0.32$ การพัฒนาด้วยการใช้แบบอย่างที่ดี $PNI_{modified} = 0.31$ และด้านการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน $PNI_{modified} = 0.30$ สอดคล้องกับ พระครูธรรมธราจารย์ (2560 : 62) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ ของกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 อธิสาลศึกษา คือ ศิล เน้นกายกรรม และวจีกรรม ในภาพรวมเท่ากับ 0.18 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการ จากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์มีค่าคิดเป็นร้อยละ 18 อธิจิตตศึกษา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรม จิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ เน้นมโนกรรม ในภาพรวมเท่ากับ 0.27 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์มีค่าคิดเป็นร้อยละ 27 อธิปัญญาศึกษา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ในภาพรวมเท่ากับ 0.19 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลง ในเชิงพัฒนาการจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์มีค่าคิดเป็นร้อยละ 19

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 กลยุทธ์เหล่านี้ได้มาจากการกระบวนการวิจัยและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลการศึกษาความต้องการจำเป็นมาใช้ประกอบการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT) และการทำ TOWS Matrix การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิดและการสนทนากลุ่ม กลยุทธ์ที่ได้จะแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ 22 มาตรการดังนี้กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 3 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 2 ผลักดันผู้บริหาร ครู และบุคลากรสู่ต้นแบบทางคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 4 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 4 บริหารจัดการและพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 2 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามวิถีชีวิตในชุมชนให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย 4 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 6 ขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม เชื่อมโยงภาคีเครือข่าย สังคม และบวร ประกอบด้วย 3 มาตรการ และกลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย 2 มาตรการ ตามลำดับ สอดคล้องกับเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส (2563 : 69) ที่ว่ากลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ได้แก่กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยการจัดการเรียนการสอน 6 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยการใช้แบบอย่างที่ดี 3 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 5 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 2 มาตรการ ทั้งยังสอดคล้องกับประภาพร จันทศรี (2559 : 105) ที่ว่ากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา มี 4 กลยุทธ์หลักคือ (1) เร่งสร้าง “ต้นแบบ” ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (2) เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและสังคมมี “เอกภาพ” ในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (3) พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มุ่งสร้างความ “เข้มแข็ง” ทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน (4) บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ “พอเพียง” เข้ากับการบริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งยังสอดคล้องกับไพศาล มั่นอก (2557 : 105) ที่ว่า ผลการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมในรอบที่ 1 ในการวางแผนคณะผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ 5 อย่าง ได้แก่ 1) กลยุทธ์การเข้าค่ายคุณธรรม 2) กลยุทธ์การสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม 3) กลยุทธ์วันพุดพบพระละกิเลส 4) กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และ 5) กลยุทธ์ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทาง ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ตามภารกิจทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อนำกลยุทธ์ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ผู้บริหารสถานศึกษาก็ ควรจะปรับใช้ให้มีความสอดคล้องกับภารกิจหลัก ทั้ง 4 ด้าน ความสำเร็จของกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาจะเป็นผลจากการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมบูรณาการด้าน ความเสียสละ ความอดทน อดกลั้น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริตในทุกรายวิชา พัฒนาระบบการนิเทศติดตามประเมินผล ขับเคลื่อนกระบวนการวัดผลประเมินผลการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ผลักดันผู้บริหาร ครู และบุคลากรสู่ต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนกลยุทธ์นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ส่งเสริมการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active learning) โดยสอดแทรกคุณลักษณะของคุณธรรม จริยธรรมด้านความเสียสละ ความอดทน อดกลั้น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความพอเพียง และความซื่อสัตย์สุจริตในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร บริหารจัดการและพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการมีส่วนร่วมสู่การมีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวิถีชีวิตในชุมชนให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จนเกิดชีวิตวิถี

แห่งคุณธรรมจริยธรรม ขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม เชื่อมโยงภาคีเครือข่าย สังคม และบวรโดยความร่วมมือทั้งองคาพยพเข้ามาร่วมดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนสร้างพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะของคุณธรรม จริยธรรมโดยการมีส่วนร่วม รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สร้างความตระหนัก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจัง แต่ละสถานศึกษาร่วมกันวางแผนปฏิบัติการสร้างและขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบท ค้นหา และประเมินวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนความจนเกิดคุณลักษณะของคุณธรรม จริยธรรม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีระเบียบวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านความอดทน อดกลั้นและ 6) ด้านความพอเพียงได้อย่างเหมาะสม และประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

กลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 เป็นการนำวิธีการแนวทางที่ได้ ปฏิบัติตามสภาพจริงตามบริบทของ แต่ละสถานศึกษา โรงเรียนสามารถนำวิธีการนี้ทดลองใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับ บริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่สำคัญตัวอื่นเพิ่มเติม ที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาเนื่องจากยังมีอีกหลายปัจจัยที่ผู้วิจัยยังไม่ได้นำมาศึกษา เช่น สมรรถนะของผู้บริหาร ครูผู้สอน รวมถึง คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองแต่ละสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งการวิจัยครั้งต่อไปควรนำตัวแปรนอกดังกล่าวมาพิจารณาด้วย

2.2 กลยุทธ์ที่ได้สร้างขึ้นสามารถนำไปศึกษาวิจัยเป็นกลยุทธ์เทียบเคียงใช้กับสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งเป็นการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีคุณภาพต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยเพื่อพัฒนาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*.
- เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส (อุยวงศ์). (2563). กลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 20 (2), 69
- นิทรา ฉันทไพศาล. (2559). กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 7 (2), 165
- ประภาพร จันทร์ศรี. (2559). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา. *ปริญาครุศาสตร์ดุขภูมิตต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- พระครูธรรมธราจารย์. (2560). กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *ธรรมทรรศน์*. 17 (2), 62
- ไพศาล มั่นนอก. (2557). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม. *สุทธิปริทัศน์*. 28 (88), 105
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เล่ม 114 ตอนที่ 55ก, 11 ตุลาคม 2540, 1-99.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. (2560). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2563*. เอกสารลำดับที่ 6/2562
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2575*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.

- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง (พ.ศ.2562 – 2565)*.
เอกสารลำดับที่ 1/2560
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2553). *คุณธรรม นำความรู้*. กรุงเทพมหานคร: พรีมายด์.
- Berkowitz, M.W. (2005). *What works In character education: A research-driven guide for educators*. University of Missouri-St. Louis.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-610.